

דין ניעור מן הטל או מן האבק, והווצאת נצונות או חוטאים

ר' מרדכי חמו – אברך במלל

שבת קמץ:

אמר רב הונא: המנער טליתו בשבת חייב חטא
ולא אמר אלא בחדרי אבל בעתקי לית לנו בה
ולא אמר אלא באוכמי אבל בחורי וסומקי לית לנו בה
והוא דקפיד עלייהו.

ולא איקלע לפומבדיתא חזא רבנן דקא מנפצי גלמייהו – אמר קמחלין רבנן שבתא,
אמר להו רב יהודה נפוץו ליה באפיה אן לא קפידנן מידי

אבי הוה קאי קמיה דרב יוסף א"ל הוב לי כוותאי – חזא דאייא טלא עליה
הווה קא מחסם למתבה ליה – א"ל נפוץ שדי אן לא קפידנן מידי.

חלוקו הראשונים:

רש"י:

"למד המנער טליתו מן העפר חייב חטא דזהו ליבונה".
משמעותו דאייא ליבון גם בלי מים – ועיין בגליון הש"ס של הגרא"א שהקשה סתרה
בבדרי רש"י משבת דף קמ"א ונשאר בצ"ע.

תוספות:

"פיריש ר"ח (ר"ת עיין שע"ז ז') מן הטל שעליו – דהינו כבוס וליבון חייב חטא.
וכן הוה שמע דהוי דומיא דכומתא דרב יוסף – אבל בניעור מן העפר כדפירוש
בקונטרס אין נראה שהוא שייך ליבון"

משמעותו' דבמנער מן העפר לא שייך כלל ליבון.

סתוד מחלוקת רש"י ותוס' האם שייך ליבון גם בלי מים – לרש"י כן לתוס' לא.

תירוץ לקשיות רע"א – (שעה"צ – מ"א)
שבת קמא:

אמר רב כהנא: טיט שע"ג בגדרו מככסכו מבפנים ואין מככסכו מבחוץ
מייתייבי: טיט שע"ג מנלו מגورو בגב סcin

ושעל בגדרו בצפורן (ובהagation הגרא"א – וכ"ש בגב סcin) ובבלבד שלא יכסס
מאי לאו שלא יכסס כל':
לא שלא יכסס מבחוץ אלא מבפנים".

רש"ו: "מככסכו: מבענין: דלא מוכחה מילא לאייחזוי מלבן – ומלהן ממש לא
הו דיין נוון שם מים".

משמעותו: מבענין: דלא מוכחה מילא לאייחזוי מלבן – ומלהן ממש לא
משמע מרשי"י שמלבן דוקא שייך במים.
והגרא"א הקשה מקמו. ממנוער טלית ורש"י פירש מן העפר וחיב חטא דוחו ליבונה.
ואפלו בא מים שייך כיבוס.

שעה"צ מ"א – תירץ: שיש חלוק בין ניעור טלית מן העפר לככסכו בגדר מטיט שיעליו.
ניעור טלית מן העפר – ע"י הניעור הוא מצחצח הבגד והוא תיקונו – ר"ל שהדרך הטובה
bijouter לנכות בגדר מן העפר הוא ע"י ניעור لكن גם بلا מים שייך ליבון וחיב חטא.
ואפלו בככסכו בגדר – אינו רק מסיר הטיט וההורש נשר ואין בעולות הככסכו הכלית
תווצה מושלמת של נקיון הבגד והבגד לא ניתן ע"י ככסכו בלבד אלא צrisk עדין השלמה
תיקון וככיבוס ע"י מים להסיר הרושם.

ובזה רשי"י לשיטתו מיישב שנינוור טלית מן העפר והאבק שיעליה חיב חטא.
כיוון שע"י הניעור הוא מצחצח הבגד ומתקנו וחשיב ניעור אבק מהבגד למלאכה כמו כיבוס
гад מוכחתם ע"י מים.

ליקום שיטות הראשונות:
ש"י ר"ח – או"ז

ניעור טלית מן העפר והאבק חיב חטא.
ר"ת – מרדכי ר"א"ש ור"נ.

ניעור טלית מן הטל חיב חטא – ולא מן העפר.

להלכה: מラン בש"ע סימן ש"ב – א' פסק

כמו רוב הראשונים מן הטל.

"המנוער טליתו חדשה שחורה מן הטל שעליה חיב
שהניעוריפה לה כמו כיבוס והוא שמקפיד עליה
שלא ללובשו ללא ניעור".

רמ"א – בשם י"א לחושך לדש"י.

"י"א דאסור לנער בגדר מן האבק שעליו אם מקפיד
עליו וטוב לחושך לדבריו (רש"י וא"ז)

שכתב דמדינה יש איסור בהז כי הרבה ואשוננים

(שעה"צ – הרא"מ – סה"ת – שבולי לקט) סוברים
כשיטת רשי"י.

והמ"ב – ע"י גוי לנער מן האבק – ומשום כבוד הבריות.

וסיים המ"ב וטוב ליזהר כשבא שחרית השבת לבה"מ להנאה כובעו ובגדיו במקום שימוש. כדי
שלא יפלו לארץ ויעלו אבק עליהם והוא לחילול שבת עכ"ל.

ובין לרשי"י ובין לתוס' כדי להתחייב בניעוד טליתמן העפיך לדש"י וממן הטל לתוטס".
צrisk שיתקיימו שלשה תנאים המובאים במירמא שבת קמו. של רב הונא.

א. טלית חדשה - ב"י – עדין לא כובס.

רמב"ם – לא נשתמש בה וכ"כ ועדין ניכרת חידשה.

מ"ב סע"ד – פסק כמו הרמב"ם.

הביא דעתו העורות דבר – דאיין אנו בקיין מה נקרה חדש
בביה"ל – ולכן צrisk ליזהר בכולם.

והמיקל יש לו על מה שיטמון – והמחמיר תע"ב וטוב שיעשה בשינוי.

ב. שחורה – דעתו הניעור מינכר היפוי.

ג. מקפיד – קלומר שלא ללובשו בלי ניעור

"הרוב המגיד – כתוב דעתם משומך ולמן רקפיד הוא פסיק רישיה ולמן דלא קפיד ליכא אלא דבר

שאן מתכוון שאינו כבוס גמור".

ונראה לבאר את דברי ה"ת.

עם פעולות הניעור אינה פעולת כבוס אלא בהצדרף שלשה תנאים חדש שחור ומקפיד
ולכן כאשר איןנו מקפיד אני מגדיר את פעולות הניעור כדבר שאינו מתכוון ומתותר לר"ש וכן

וזל: הлокט יבולות שע"ג בגדים – כגון אלו ביבולות שבכלי צמר הנשארים בהם מן הארגאה חייב משום מכח בפטיש והוא שיקפיד עליהם – אבל אם הסירים דרך עסק פטוור.

והבה"ל בד"ה: ועיין לקמן סימן של"ז. אוסר להסיר הנזנות ע"י מכבדת העשויה מקטמיים דקים כדי שלא ישברו (מאמר מרדיין) והתפארת ישראל כתוב דנהגו כיום לאסור אף מכבדת העשויה משערות דיליכא חשש שישברו. וכל החיתור להסיר נזנות מבגד מסכם הנה"ל דוקא ביד.

יבלה – זה גבושיות והה קשין וקסמין שנארגו בבד. חוט תפירה שנשאר בסוף התפירה – והכוונה לחוט תפירה שקשורים שני קצוות בתחילת התפירה – יש המחייבים חטא משום מכח בפטיש שכן דרך האומנין לעשות כן בסוף המלאכה.

אבל חותם שמנוחים על הבגדים דינם נגוזות וכדלויל.

האם חייב כשליקט אף יבולת אחת ונשארו עוד בבד? בח"ל ד"ה: הлокט יבלת זהו ספק הפמ"ג – והבה"ל – פשוט לחומרא וראינו מהוצר מקצת צורה שהיב"ר משום מכח בפטיש.

ונראה דייסוד מחולקת הפמ"ג והבה"ל – לפי הפמ"ג אין ראייה מהוצר מקצת צורה בכל מлокט בבולות מהבגד. דבר צורה בכל אתה עוסקת בעצם השלםת הכל' וזה מכח בפטיש (וכן מבואר בה"ל בהמשך דבריו שאין הכוונה ذגמר הכל') ואילו בлокט יבולות אין שייכות לעצם השלםת הבגד בлокט יבולות אלא זה חלק השיקיך ליפוי הבגד כבר נשלמה צורת הבגד ואrigato. لكن הפמ"ג מסתפק אולי צריך ללקוט כל היבולות כדי להתחייב ממש במקרה בפטיש שאז זה נחשב להשלםת הבגד בשלהותו וזה בעצם גדר מכח בפטיש. ואילו הנה"ל סובר שגם הлокט יבולות זה חלק מהשלמת הבגד ותיקונו ולכן כל היכא דлокט יבולות ואיפלו מקצתם – הרוי זה גם כן מכח בפטיש שמתכן ומשלים את ייפוי הבגד ודומה לצר צורה מקצת הכל' שהיב"ר משום מכח בפטיש ודוק).

הכלכה. אבל כאשר אני מקפיד לתוצאה של בגד נקי ז"א שאני מיחס לפועלות הנינוור פעולה של כיבוס וליבון לנו זה פסיק רישיה שר"ש מודה בפסיק רישיה ולא ימות. וזה בדומה לדבר שאינו מתכוון שבעצם פעולתו אני לא עושה מלאכה כגון גורר אדם מטה כסא ופסל ובלבך שלא תיכוין לעשות חרץ. ואם זה ספסל כבד שבחברה יהיה חרץ הרי זה פסיק רישיה ומודה ר"ש בפסק רישיה ולא ימות שאסור. ופעולות הגיראה נחשבת לפועלות חריטה. והה והדמיון לנ"ד ודוק.

הסרת נזנות

הרמ"א בסימן שב – א' – "אבל מותר להסיר נזנות מן הבגד בשבת (א"ז) נע"ל סימן של"ז." בעשיה"צ ט' – מביא את דעת הגר"א שדייך כן מירושלמי ואף לשיטת רשי' הוא הדין שמותר.

ובספר הזכרונות –

חשש להזה כמו ניירן בגד מן האבל. והחילוק הוא כמובא במ"ב סע"ק ז' – "שאין זה דומה לליבון שאין הנזנות תחויב בתוכו כמו המים והעפר אלא עומדין מלמעלה. וכך מותר אף במקפיד וחדר. ובילק"י – חלק ב' עמ' צ'ב מותר לכתילה להסיר הנזנות מן הבגד בשבת. אף על פי שמקפיד שלא ללבוש את הבגד מבלי שישרים. ומותר לנקיות את הבגד מן הנזנות אפילו ע"י מברשת. והמחמיר להסירים ביר תבואה עליו ברכה".

הסרת חותם שבת עה:

"אמר רב יהודה האי מן דשקל אкопפי מגליימי חייב משום מכח בפטיש והני מיili דקפיד עלייהו" רשי' – אкопפי – ראש חותם התלויין הירעה במקומות קשוריין כשניתק בה חוט וקשרו. וכן גמר מלאה הוא וחיבר משום מכח בפטיש. גמר מלאה הוא וחיבר משום מכח בפטיש. השו"ע בסימן שב – ב – פסק כמו הרמב"ם.